

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 11/2018-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. januára 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej obchodnou spoločnosťou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná prokuristka a advokátka Mgr. Michaela Gočová, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 18 CoD 2/2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. novembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 CoD 2/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Zo sťažnosti vyplýva:

«... Uznesením Okresného súdu Prešov zo dňa 31. januára 2012, sp. zn. 35 D 122/2012 bolo začaté konanie o prejednaní dedičstva po poručiťelke [REDAKOVANÉ], r. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zomrelej dňa [REDAKOVANÉ] naposledy bytom [REDAKOVANÉ] (ďalej len „poručiťelka“). Prejednaním dedičstva bola súdom poverená notárka [REDAKOVANÉ] so sídlom v Prešove. Šetrením súdnej komisárky bolo v rámci dedičského konania zistené, že dedičmi zo zákona sú deti poručiťelky [REDAKOVANÉ] (sťažovateľka) a [REDAKOVANÉ]. Súčasne bolo zistené, že poručiťelka zanechala závet zo dňa 1. júla 1997 spísaný a podpísaný vlastnou rukou poručiťelky („závet“), v ktorom všetok svoj hnutelný aj nehnuteľný majetok zanechala svojej dcére [REDAKOVANÉ].

... Zo Zápisnice z konania pred notárskym úradom [REDAKOVANÉ] v právnej veci prejednaní dedičstva po poručiťelke zo dňa 20. augusta 2013 vyplýva, že zákonná dedička p. [REDAKOVANÉ] po oboznámení sa so závetom požiadala o poskytnutie lehoty na podanie žaloby o absolútnu neplatnosť závetu.

... Z vyššie uvedeného dôvodu bolo dňa 3. septembra 2013 vydané Uznesenie Okresného súdu Prešov, sp. zn. 35D 122/2012, ktorým bolo konanie prerušené a dedička bola odkázaná, „aby osobne alebo v zastúpení podala žalobu na príslušný súd o určenie absolútnej platnosti resp. neplatnosti listiny s názvom Testament,... s tým, aby tento OS rozhodol, že hore uvedená listina je neplatná v zmysle ustanovení § 37, 38, 39, 40 ods. 1 a to v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia.“ V odôvodnení uvedeného uznesenia sa uvádza, že súd konanie prerušil z dôvodu, že „zákonná dedička [REDAKOVANÉ], rod. [REDAKOVANÉ] si žiadala o lehotu na podanie žaloby o absolútnu neplatnosť vyššie uvedeného závetu...“.

... Zákonná dedička p. [REDAKOVANÉ] skutočne podala dňa 16. septembra 2013 na Okresný súd Prešov žalobu na určenie absolútnej neplatnosti testamentu, ktorú odôvodnila tým, že testament bol spísaný bol vplyvom žalovanej - sťažovateľky a testament napísaný 1.7.1997 nemohla poručiťelka napísať a podpísať v tomto dátume, nakoľko v tom čase bola s poručiťelkou v dobrom vzťahu a v deň napísania testamentu ráno 4.hodine

odchádzala poručiiteľka s dedičkou p. [REDAKOVANÉ] a jej rodinou na dovolenku v Chorvátsku. V petite žaloby žiadala určiť listinu za absolútne neplatnú. Zmenou žaloby zo dňa 16. septembra 2013 však žalobkyňa zmenila petit žaloby a dovoľavala sa neplatnosti závetu v zmysle ust. § 479 Občianskeho zákonníka v časti, v ktorej bola opomenutá ako plnoletý potomok.

... Rozsudkom zo dňa 27. novembra 2013 určil Okresný súd Prešov, že závet je neplatný v časti, v ktorej bola žalobkyňa opomenutá ako plnoletý potomok v rozsahu jej zákonného dedičského podielu. Rozsudok nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť dňa 9. decembra 2013.

... Zo Zápisnice zo dňa 14. novembra 2016 z konania pred notárskym úradom [REDAKOVANÉ] v právnej veci prejednávania dedičstva po poručiiteľke vyplýva, že právna zástupkyňa zákonnej dedičky p. [REDAKOVANÉ] opätovne namietla absolútnu neplatnosť závetu.

... Uznesením Okresného súdu Prešov zo dňa 22. novembra 2016, sp. zn. 35 D 122/2012 (uznesenie súdu prvej inštancie) bolo prerušené konanie podľa ust. § 109 O.s.p. a dedička [REDAKOVANÉ] bola odkázaná, „aby osobne alebo v zastúpení podala žalobu na príslušný súd o určenie absolútnej platnosti resp. neplatnosti listiny s názvom Testament... s tým, aby tento OS rozhodol, že hore uvedená listina je neplatná v zmysle ustanovení § 37, 38, 39, 40 ods. 1 a to v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia.“ V odôvodnení uznesenia súd uvádza, že vzhľadom k tomu, že zákonná dedička [REDAKOVANÉ] si znovu žiadala o lehotu na podanie žaloby o absolútnu neplatnosť závetu a o tejto otázke nebolo v priebehu celého dedičského konania doteraz nikdy rozhodnuté, súd konanie prerušil.

... Voči uzneseniu súdu prvej inštancie podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie sťažovateľka, ktorá namietala, že uznesenie rovnakého znenia ako napadnuté uznesenie bolo Okresným súdom Prešov v prejednávannej dedičskej veci už raz vydané, a to ako Uznesenie zo dňa 3. septembra 2013, sp. zn. 35D 122/2012 na základe žiadosti dedičky [REDAKOVANÉ]. Dedička v 2. rade v priebehu dedičského konania tvrdila skutočnosti, ktoré mali zakladať absolútnu neplatnosť závetu poručiiteľky a z toho dôvodu súd prejednávajúci dedičstvo vydal ešte v roku 2013 uznesenie, ktorým dedičku odkázal na podanie žaloby v zmysle ust. § 175k ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho

poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“). V nadväznosti na uvedené uznesenie podala dňa 16. septembra 2013 dedička [REDAKOVANÉ] prostredníctvom svojej právnej zástupkyne na Okresný súd Prešov žalobu o určenie absolútnej neplatnosti závetu. Zmenou žaloby zo dňa 16. septembra 2013 však žalobkyňa zmenila žalobný petit a domáhala sa vyslovenia čiastočnej neplatnosti závetu v časti, v ktorej poručiťka opomenula žalobkyňu ako svojho plnoletého potomka. Sťažovateľka v podanom odvolaní teda namietala, že vzhľadom na skutočnosť, že súd prejednávajúci dedičstvo už raz dedičke p. [REDAKOVANÉ] poskytol lehotu na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu, nie je prípustné, aby bola tejto dedičke pre tie isté dôvody, ktoré jej boli známe už v čase začatia konania, opakovane poskytnutá lehotu na podanie žaloby o určenie absolútnej neplatnosti závetu. Sudcovskú lehotu na podanie žaloby o spornom dedičskom práve možno predĺžiť len do doby jej uplynutia, pričom táto lehotu má prekluzívnu povahu. Ak teda dedič nevyužije poskytnutú lehotu na uplatnenie svojho práva na súde, nemožno mu dodatočne opakovane poskytnúť ďalšiu lehotu. Dedička v 2. rade vlastným dispozičným úkonom zmenila predmet súdneho konania z vyslovenia absolútnej neplatnosti závetu na vyslovenie čiastočnej neplatnosti závetu z dôvodu opomenutia neopomenuteľného dediča a nevyužila tak súdom poskytnutú lehotu na dovolanie sa absolútnej neplatnosti závetu. Poskytnutie opakovanej lehoty na podanie žaloby o neplatnosť závetu súdom je v rozpore s ust. § 175k ods. 2 O.s.p., ktoré stanovuje, že prípade, ak žaloba nebola v stanovenej lehote podaná, pokračuje súd v konaní, ako aj v rozpore s povinnosťou súdu prejednať vec bez zbytočných prieťahov. Sťažovateľka súčasne namietala nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie, nakoľko sa súd prvej inštancie vo svojom odôvodnení nijako nevysporiadal so skutočnosťou, že dedičke p. [REDAKOVANÉ] už raz bola poskytnutá lehotu na podanie žaloby v roku 2013 na základe jej námietok, že závet je absolútne neplatný.»

3. O odvolaní sťažovateľky proti uvedenému uzneseniu Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 35 D 122/2012 z 22. novembra 2016 rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 18 CoD 2/2017 z 30. mája 2017 tak, že uvedené uznesenie okresného súdu o prerušení konania potvrdil. Sťažovateľka v odôvodnení sťažnosti uvádza, že ju podáva proti uvedenému uzneseniu krajského súdu, avšak v petite sťažnosti navrhuje

vysloviť porušenie jej základných práv „v konaní pred Krajským súdom v Prešove, sp. zn. 18CoD/2/2017“.

4. Sťažovateľka už v úvode svojej sťažnosti poukazuje na to, že vo veci bolo podané aj dovolanie, pričom «Dôvodom súčasného podania ústavnej sťažnosti a dovolania je skutočnosť, že vzhľadom na povahu napadnutého uznesenia Krajského súdu v Prešove, ktoré je rozhodnutím o prerušení konania, existuje možnosť, že Najvyšší súd SR vyhodnotí dovolanie ako neprípustné s poukazom na ust. § 421 ods. 2 zákona č. 160/2015. Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“) v spojení s § 357 písm. n) a § 162 ods. 1 písm. a) C.s.p., ktoré nepripúšťajú dovolanie voči uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým sa rozhodovalo o odvolaní voči rozhodnutiu prvostupňového súdu o prerušení konania z dôvodu, že rozhodnutie závisí od otázky, ktorú nie je v tomto konaní súd oprávnený riešiť. Napriek tomu, že sa domnievame, že dovolanie je prípustné, nakoľko uznesenie o prerušení konania v tomto prípade vychádza z osobitného ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p., z dôvodu právnej istoty v záujme zachovania lehoty pre podanie ústavnej sťažnosti voči uzneseniu odvolacieho súdu, podávame súčasne aj túto ústavnú sťažnosť.».

5. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu v zmysle ustanovenia článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní pred Krajským súdom v Prešove, sp. zn. 18CoD/2/2017, porušené bolo.

Uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 30. mája 2017, sp. zn. 18CoD/2/2017, sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Krajský súd v Prešove je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume 374,81 €, ktoré je povinný vyplatiť na účet advokátskej kancelárie IURISTICO s. r. o. so sídlom Cimborkova 13, 040 01 Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

8. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011).

10. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej text uvedený mimo petitu sa pokladá za súčasť odôvodnenia sťažnosti, ktoré však nemôže doplniť petit (I. ÚS 316/09, I. ÚS 8/2011, II. ÚS 103/08, II. ÚS 154/09, III. ÚS 235/05, IV. ÚS 174/2011).

11. V súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie uznesenia krajského súdu sp. zn. 18 CoD 2/2017 z 30. mája 2017 (pozri druhý odsek petitu sťažnosti, pozn.) bez toho, aby sťažovateľka zároveň navrhla vysloviť porušenie základného práva alebo slobody týmto rozhodnutím, ústavný súd uvádza, že takémuto návrhu nebolo možné vyhovieť pre nedostatok jeho právomoci, pretože predpokladom zrušenia právoplatného rozhodnutia je vyslovenie porušenia základného práva alebo slobody týmto rozhodnutím. Vyplýva to priamo zo znenia § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd takéto rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Formulácia § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde jednoznačne ustanovuje predpoklad založenia právomoci ústavného súdu zrušiť právoplatné rozhodnutie, ktorým je vyslovenie porušenia základného práva alebo slobody rozhodnutím alebo opatrením. Vzhľadom na to, že sťažovateľka do petitu svojej sťažnosti nezahrnula návrh vysloviť porušenie základného práva alebo slobody uznesením krajského súdu sp. zn. 18 CoD 2/2017 z 30. mája 2017, nebolo možné vyhovieť jej návrhu na zrušenie tohto uznesenia krajského súdu pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

12. Sťažovateľka v sťažnosti sama uviedla, že vo veci bolo podané aj dovolanie. Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 18 CoD 2/2017 z 30. mája 2017 podala dovolanie, ktoré bolo okresnému súdu doručené 7. novembra 2017. Dovolanie sťažovateľky ešte nebolo postúpené Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o ňom, teda je možné konštatovať, že ku dňu rozhodovania o sťažnosti ešte nebolo rozhodnuté o jej dovolaní.

13. Z princípu subsidiarity ako jedného zo základných pojmových znakov právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ochranu pred ústavným súdom nemožno využiť súčasne alebo pred inými prostriedkami nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale že sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých

prípustných právnych možností nápravy naďalej dochádza k porušovaniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 21/02).

14. Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05).

15. Zistená skutočnosť podania dovolania proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 18 CoD 2/2017 z 30. mája 2017 sťažovateľkou vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených práv, ak je zrejmé, že sťažovateľka podala dovolanie, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené. Sťažnosť musela byť preto odmietnutá pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie namieta, bude vo vzťahu ku krajskému súdu rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací.

16. Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje...

17. Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

18. Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľku prípadné posúdenie jej dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd majú na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľke lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu.

19. A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní bude mať sťažovateľka k dispozícii už iba podanie sťažnosti ústavnému súdu týkajúcej sa tohto rozhodnutia za obvyklých podmienok.

20. Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2018